

TULEMUSLIK SEEMNEKASVATUS

Seemne tootmine liigiti:
heintaimed, talirüps, põld- ja sojauba, põldhernes

MTÜ Eesti Seemneliit 2021

TULEMUSLIK SEEMNEKASVATUS

Seemne tootmine liigiti: heintaimed, talirüps, põld- ja sojauba, põldhernes

Seemnekasvatuse infobrošüürid
3.osa

Koostaja: Karen Uudeberg

Kaastööd:

Rene Aavola (kõrrelised heintaimed)

Sirje Tamm (liblikõielised heintaimed)

Lea Narits (põldhernes ja -uba, põld-sojauba, talirüps)

Pildid: Rene Aavola, Lea Narits, Karen Uudeberg

TÄIENDAV INFO:

Riigi Teataja – Taimede paljundamise ja sordikaitse seadus

Rakendusaktid:

„Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded“

<https://www.riigiteataja.ee/akt/102032021009>

„Õli- ja kiudtaimede seemne kategooriad ning õli- ja kiudtaimede seemne tootmise ja turustamise nõuded“

<https://www.riigiteataja.ee/akt/102032021011>

Teabematerjal on välja antud PRIA Teadmussiirde ja teavituse tegevuse toetuse raames 2021.aastal.

Tegevuse korraldaja ja autoriõiguse omanik: MTÜ Eesti Seemneliit

Kontaktid:

MTÜ Eesti Seemneliit

www.seemneliit.ee

seemneliit@seemneliit.ee

tel. 5695 9565

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfondi:
Euroopa Investeeringud
maapirkondadesse

KÜLVAME USALDUST!

SEEMNE TOOTMISE JA TURUSTAMISE NÕUDED

Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse rakendusaktidega on kehtestatud erinevate liikide seemne tootmisele spetsiifilised nõuded. Need on maaeluministri määrused, millega täpsustatakse seemne kategooriad, sertifitseerimise kord, kvaliteeti vähendavad taimekahjustajad, vajalikud dokumendid jm sertifitseeritud seemne tootmisel olulised asjaolud.

Käesolevas infovihikus käsitletud kultuuride seemnetootmist reguleerivad määrused „Õli- ja kiudtaimede seemne kategooriad ning õli- ja kiudtaimede seemne tootmise ja turustamise nõuded“ (talirüps, põld-sojauba) ja „Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded“ (kõrrelised ja liblikõielised heintaimed, põldhernes, põlduba¹).

Nende kultuuride seemete kasvupinnad (umbes 1/3 kogu seemnetootmise pinnast) moodustavad teraviljadest ülejääva osa Eesti seemnekasvatuses. Eestis sertifitseeritavate taimeliikide täieliku loetelu iga taimeliigi grupi kohta leiab eelnevalt nimetatud seemnetootmise ja turustamise nõuded kehtestavatest määrustest.

Söödakultuuride seemne kategooriad on supereliit (SE), eliit (E) ja sertifitseeritud seemne kategooria (C). Lupiini, põldherne, hariliku lutserni ning perekonna hiirehernes puhul on C asemel kasutusel sertifitseeritud seemne kategooriad C1 ja C2. Mõnede liikide puhul eristatakse tarbeseemet TS ja säilitussordi seemet tähistusega GR.

Nõuded kasvukohale

Sertifitseeritud seemne kasvatamisel peab kasvukohal olema möödunud

- sama liigi teise sordi või
- sama sordi madalama kategooria või
- mitte sordiehtsa seemne kasvatamisest

heintaimede, põldoa ja -herne ning sojaoa puhul vähemalt 3 aastat; talirüpsi seemne tootmiseks vähemalt 5 aastat.

Nõue kehtib kõigi kategooriate (SE, E, C) korral. Seejuures võib mitmeaastaste kõrreliste ja liblikõieliste heintaimede üksteisele järgneva kategooria seemet samast taimikust toota järjest kuni kolmel järjestikusel saagiaastal.

¹ Põldoa seemnetootmise regulatsioon tuleneb sordi tüübist. Kõögivilja sordina registreeritud põldoa sortide seemne tootmist reguleerib määrus „Kõögiviljakultuuride seemne kategooriad ning kõögiviljakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded“. Kuna Eestis kasvatatakse valdavalt söödakultuurina registreeritud põldoa sorte, on käesolevas brošüüris käsitletud söödakultuuride seemnetootmise nõudeid.

Toodetava seemne segunemine mis tahes viisil naabruses asuvalt seemnepõllult pärit seemnega peab olema välistatud. Seemne tootmisel peab silmas pidama risttolmlemise ohtu. Põldhernes ja sojauba on isetolmlejad, mistõttu pole neile määrusega kehtestatud vahemaa nõudeid seemnekasvatases, kuid välistatud peab olema mehaaniline segunemine koristuse käigus. Teiste kultuuride seemnepõldude rajamisel tuleb silmas pidada ette nähtud vahemaa nõudeid.

Seemnepõllu nõutav kaugus risttolmlemise vältimiseks

Kultuur	SE, E kategooria seemnepõld		C kategooria seemnepõld	
	Seemnepõllu suurus < 2 ha	Seemnepõllu suurus > 2 ha	Seemnepõllu suurus < 2 ha	Seemnepõllu suurus > 2 ha
Liblikõielised ja kõrrelised heintaimed, põlduba	200	100	100	50
Talirüpa	400		200	

Risttolmlevate kultuuride seemnepõldude kaugus teiste sama liigi sortide põldudest, sordi mitterasvõrdistest külvist ja lähedaste liikide soovimatut toimimist põhjustada võivatest külvist

KÖRRELISTE HEINTAIMEDE SEEMNEKASVATUS

Kõrrelistest heintaimedest toodetakse Eestis kõige rohkem põldtimuti seemet. Levinud on ka aruheina liikide, eelkõige hariliku aruheina seemnekasvatuse.

Eelviljad

Parimad eelviljad kõrreliste heintaimede seemnepõllule on rühvelkultuurid (kartul, köögiviljad). Hästi sobivad suviteraviljad, kuigi odral esineb heintaimedega ühiseid taimehaigusi (võrk- ja äärislaikus). Haiguste ja kahjurite leviku vältimiseks tuleks hoiduda vanade ja uute seemnepõldude kõrvuti paiknemisest.

Külvikord, põllu valik ja mullaharimine

Umbrohtude vältimiseks peab heinaseemnekasvatuse toimuma külvikorras, kus mehaanilise ja keemilise tõrje kombineerimisel saab seemnekasvatuseks planeeritavaid põlde süstemaatiliselt raskesti eraldatavate seemnetega taime-liikidest puhastada ning väetiste järelmõju efektiivselt kasutada. Külvile

eelneval aastal või külviaasta maikuus võib kasutada kesa pritsimiseks glüfosaati. Seemnesaagi aastail on herbitsiididega võimalik tõrjuda peamiselt kaheidulehelisi umbrohte.

Heinaseemne põlluks valida tasane, võimalikult viljakas ja ühtlase mullastikuga põld. Raskema mullalõimise korral eelistada üleujutuse suhtes tundlike liikide kasvatamisel veerjaid põlde. Sobivad neutraalse või nõrgalt happelise ($\text{pH} > 5,6$) reaktsiooniga, parasniisked, kergemad ja keskmise raskusega (saviliiv- ja liivsavi) mullad, mis ei kannata põua all, pole umbrohtunud eelkõige orasheina ja teiste juurumbrohtudega ning on saanud hiljuti orgaanilist väetist.

Seemnepõllu rajamisel tuleb järgida vahemaa nõudeid risttolmlemise vältimiseks. Segunemine võib toimuda nii liigi piires kui ka hõlpsasti ristuvate lähedaste taimeliikide vahel (üheaastane, itaalia ja karjamaa-raihein ning harilik ja roog-aruhein). Apomiktsete aasnurmikasortide vahel peab olema selge eraldusriba.

Külviaastale eelneval sügisel tuleb põld künda. Künni alla, veel parem juba eelviljale, anda võimalusel 60–90 t/ha sõnnikut. Mullaharimisel on oluline eelkultuuri kõrrekoorimine, mis aitab kaasa varisenud teravilja seemnete tõusmete ja juurumbrohtude hävitamisele. Viimane on eriti oluline mitmeaastaste seemnepõldude puhul.

Varajasele sügiskünnile järgnev korduv äestamine vähendab mulla umbrohu-seemnete sisaldust ja kevadel mullaharimise põhjustatavat niiskusekadu.

Sügiskünni ühtlikkus peab soodustama mullapinna tasandamist heintaimede külviaasta kevadel. Külvieelne mullaharimine seisneb põllu tasandamises, mullapankade peenestamises ja mulla pindmises kobestamises. Kevadel esimesel võimalusel haritakse maa libisti ja kultivaatori-äkke või varbrulli agregaadiga tasaseks. Külvieelsele madalale (3–4 cm) harimisele peab vajadusel eelnema kivikoristus.

Kui külvatakse esimesel võimalusel, siis piirduda ühekordse ~10 cm sügavuse harimisega. Enne suvist külvamist haritakse mulda korduvalt, et hoida see umbrohupuhas.

Suvel külvatakse heinaseeme katteviljata pärast korduvat kesaharimist, umbrohutõrjet või varajase kartuli, köögivilja vm. varavalmiva kultuuri koristamist.

Külviaeg ja -sügavus

Heintaimed eelistavad varajast külviaega. Sobiv aeg oleneb heintaimede bioloogilistest omadustest, külvi viisist ja katteviljast. See algab varakevadel (kattevilja kasutamise korral) ning kestab augusti keskpaigani (katteviljata kasvatamisel).

Puhmikulise kasvulaadiga liike ja võsundilisi alusheinu (aasnurmikas, punane aruheind) külvatakse kitsarealiselt (12–15 cm), võsundilisi pealisheinu (ohtetu luste, päideroog) aga laiarealiselt (45–60 cm). Timutit, keraheina, itaalia raiheina, ohtetu lustet ja päideroogu võib külvata keskmise reavahega (24–30 cm) kitsarealisest väiksema külvisenormi saavutamiseks.

Rasketel muldadel külvatakse 0,5–1,5 cm, keskmistel 1–2 cm ja kergetel 1,5–3 cm sügavusele. Liiga kobedas või sügavalt haritud mullas saavutatakse heinaseemnete ühtlane külvisügavus külvieelse rullimisega. Kindlasti tuleb rullida pärast külvi. Rull tihendab mulda vajalikul määral, mulla niiskus tõuseb seemneni, kivid surutakse mulda ja purustatakse mullapangad.

Kattevili

Umbrohtusid aitab tõrjuda kattevilja kasutamine, seejuures peab arvestama kõrreliste heintaimede liigiliste eripäradega. Punane ja lamba-aruhein, aasnurmikas, sale-haguhein, ohtetu luste ja päideroog on kattevilja suhtes tundlikud, seetõttu on soovitatav rajada nende seemnepõld katteviljata. Teravilja allakülviks sobivad timut, harilik aruhein ja raiheinad. Lamandumise vältimiseks soovitati varasemalt kattevilja külvise- ja sellele antavat lämmastiku normi

vähendada, kuid kaasaegsed teraviljasordid on järjest parema seisukindlusega, mistõttu pole see enam vajalik.

LIBLIKÖIELISTE HEINTAIMEDE SEEMNEKASVATUS

Eelviljad

Libliköieliste heintaimede seemnepõldude eelviljadeks ei sobi libliköielised heintaimed ja üheaastased libliköielised. Sobivad aga orgaanilist väetist saanud hästi hooldatud vaheltharitavad kultuurid ja umbrohupuhtad teraviljad

Põllu valik

Libliköieliste seemnekasvatuseks sobivad sügava põhjaveega, keskmise niiskusvaru ja viljakusega vett läbilaskvad mullad. Libliköielised heintaimed ei talu pikemaegset üleujutust ja jääkooriku teket. Täiesti ebasobivad on happelised mullad. Libliköieliste heintaimede seemnepõldusid võib rajada katteviljaga pindadele (v.a. valge ristik).

Juba eelkultuuride viljelemisel tuleb tulevane seemnepõld hoida võimalikult umbrohupuhas. Mitmeaastaste juurumbrohtude esinemisel on vajalik mustkesa või glüfosaatide kasutamine enne seemnepõllu rajamist.

Igal libliköielise heintaimeliigil oma nimekiri umbrohtudest, mille seemned ei ole väljasorteeritavad.

Põllule, mille umbrohususe aste on suur, on õigem mitte rajada sel aastal seemnepõldu.

Punane ristik

Liblikõieliste heintaimede seemnepõllu asukoha valikul on olulised liigipõhised eripärad. Varajase punase ristiku seemnepõllu lähedusse ei ole soovitatav rajada suvirapsi või -rüpsi põldu, mis on head meetaimed ja meelitavad meesilased endale. Ristiku seemnepõllu tolmeldamiseks piisab 3–5 elujõulisest mesilasperest hektarile.

Roosa ristik

Looduslike tolmeldajatega ei pea arvestama põllu asukoha valikul, kuid uue seemnepõllu rajamisel peab silmas pidama, et roosa ristiku kõvad seemned võivad idaneda mullas veel 10 a pärast.

Lutsern

Seemnepõlluks tuleb valida kuivem, soovitatavalt lõunapoolse kallakuga kasvukoht, mille mulla pH on > 6,5. Põuakartlik ja paepealne kasvukoht ei sobi. Kuigi lutsernil on võimas juurekava, võivad kuiva kätte jäänud taimedel õied maha variseda.

Ida-kitsehernes

Taim on tundlik hiliste kevadiste öökülmade suhtes, mis võivad põhjustada seemnesaagi ikaldumist. Seemnepõllu asukoht peaks olema võimalikult väikese öökülma ohuga.

Valge ristik

Seemnepõllu rajamisel on soovitatav mitte kasutada kattevilja, kuna tegu on valgusnõudliku liigiga.

Külvamine

Liblikõieliste seeme on väike, sellest lähtuvalt ei tohi seeme sattuda sügavale – max 1–1,5 cm. Mida sügavamale seeme satub, seda kehvem on põldtärkamine.

Rullimine külvi eel on oluline, et seeme satuks ühtlasele sügavusele. Oluline on ka rullida pärast külvi, et seeme saaks mullaga kontakti.

Külvisenormi mõjutavad külviaeg ja -viis, reavahe laius, põllu umbrohtumus, mulla niiskus külviajal, külviku väljakülvimehhanismi täpsus jne.

Külvisenormi soovitused*

Punane ristik	
Kitsarealine külv	2-10 kg/ha
sh tetraploidne	4-6 kg/ha
Roosa ristik	
Kisarealine külv	7-9 kg/ha
Allakülvil	9-11 kg/ha
Valge ristik	
Puhaskülvis	8 kg/ha
Segus aasnurmikaga	6 + 6 kg/ha
Lutsern	
Soovituslikult laiarealine külv (60-90 cm)	2-4 kg/ha
Ida-kitsehernes	
Laiarealine külv (45-60cm)	7-10 kg/ha
Kitsarealine (10-20cm)	10-15 kg/ha

*100%-lise külviskõrvaltusega seemnale

Ida-kitseherne ja lutserni seeme vajab enne külvi töötlemist mügarbakteriga, mis tagab taimedele normaalse kasvu ja arengu.

Seemnepõllu hooldus, väetamine ja taimekaitse

Külvieelselt tuleks anda vastavalt väetistarbele PK-väetisi. Heintaimede seemnepõlde on lihtsam hoida umbrohupuhtana kui umbrohtude seemneid heintaimede seemnete hulgast hiljem välja sorteerida. Enamasti on nii külvi- kui seemnesaagi aastatel vaja teha keemilist umbrohutõrjet selleks ette nähtud preparaatidega. Kogu kasvuperioodil tuleb seemnest raskesti eraldatavad umbrohud põllust välja korjata, samuti tuleb tugeva lopsaka kasvuga liblikõieliste seemnepõllud iga vegetatsiooniperioodi lõpus üle niita.

Varajase punane ristiku taimikut võib umbrohtude tõrjumiseks eelniita varajase kevade korral (kuni juuni I dekaad). Hilise punase ristiku taimikut ei tohi saagiaasta kevadel niita, sest hilisel punase ristikul ei moodustu ädalas seemnekandjaid.

Valgel ristikul ei võeta normaalse sademetejaotusega aastal seemet esmakasvust vaid ädalast. Valge ristik eelniidetakse esimeste õienuttide värvumisel, ajaliselt on see mai lõpus või juuni algul. Eelniitmine (võimalikult madal) soodustab õienuttide moodustumist ning taimiku ühtlasemat õitsemist, samuti

vähendab vegetatiivmassi osa seemneheinas ja umbrohtusid taimikus. Sademetevaesel kevadel ei või valge ristiku taimikut eelniita – taimik kuivab läbi ja ädalakasv jääb olematuks. Seevastu sadementerohkel kevadel võib olla vajalik ka teine eelniitmine. Arvestama peab, et eelniitmine lükkab koristusaja hilisemaks, mil ilmastik on ebastabiilsem.

Lutserni seemnepõldu võib eelniita hiljemalt mai lõpuks. Sellisel juhul peab arvestama, et seeme valmib septembri lõpus või oktoobris.

Kui seemnepõllud külvati katteviljaga, siis teravilja koristamise järgselt on oluline teravilja põhk kiiresti koristada.

Seemnevilja koristus

Punase ristiku õitsemine kestab kuival ajal 4 nädalat, sademeterohkel 6–8 nädalat. Varajane punane ristik valmib normaalselt augusti alguses, hiline punane ristik augusti lõpus-septembris.

Õige koristusaja määramine punasel ristikul on keeruline, tundemärkideks pruun nutt, nutialuselt vars hallikaspruun). Kui ilm on stabiilselt kuiv, võib oodata kuni 90% nuttidest küpsed, ebastabiilse ilmastikuga koristada esimesel võimalusel (50–60% nuttidest küpsed).

Kuival aastal ei saa roosal ristikul 100%-list seemnete valmimist oodata, kuna seeme variseb. Ida-kitseherne seeme aga ei varise ja seetõttu võib oodata kaunte 100%list valmimist.

PÕLDHERNE JA -OA SEEMNEKASVATUS

Põldoa ning põldherne agrotehnoloogia on võrdlemisi sarnane ning samuti saab suures osas kõrvutada seemnekasvatuse võtteid.

Eelviljad

Mõlemale kultuurile sobivad eelviljadeks teraviljad, kevadise künni puhul võiks kasutada vahekultuuri (näiteks ristõieliste segu). Liblikõielised ja kartul eelviljadeks ei sobi.

Põllu valik ja harimine

Ootused mullale on põldoal ja –hernel sarnased. Eelistatud on parasniisked viljakamad liivsavi- või saviliivmullad. Muld ei tohi olla happelise reaktsiooniga,

parim pH on 6,2–7,2 piires, mis on parim mügarbakterite arenguks. Mullaniiskuse suhtes on taimed nõudlikud, kuid põhjavee seis ei tohi olla kõrge.

Künnipõhisel tootmisviisil peaks künnisügavus olema vähemalt 20 cm, umbrohtude vähendamiseks eelistada kevadist kündi. Minimeeritud harimisel ja otsekülvil pöörata tähelepanu eelvilja varise ja umbrohtude korralikule hävitamisele. Külvieelselt peaks muld olema soojenenud põldherne külviks vähemalt +5°C, põldoa jaoks vähemalt +7°C.

Kuigi herne- ja oa seemned vajavad idanemiseks palju niiskust, ei tohiks seemet panna liigmärga ja külma mulda. Sellisel juhul on oht, et seeme küll paisub, kuid idanemist ei toimu ja seeme hukkub, samuti on tõsine oht tõusmepõletiku tugevale esinemisele.

Külvamine

Külvi sügavus põldhernel on kergematel muldadel 4–6 cm, raskematel muldadel 6–8 cm. Põldoa puhul sõltub külvi sügavus seemne suurusest – suurem seeme tuleb külvata sügavamale.

Põldoa külvisügavuse seadistamine:
Külvisügavus = vähemalt 5-kordne seemne läbimõõt

Põlduba tärkab soodsates oludes 8–10 päeva jooksul (põldhernes 6–10 päeva) ning tõusmed taluvad lühiajaliselt kuni -5°C.

Kahjustajad ja taimekaitse

Põldherne seemet kahjustavad hernemähkuri tõugud, kes põhjustavad herneste ussitamist. Tõrjeks saab kasutada liblikate lendluse ajal feromoonpüüniseid või insektitsiide. Taimehaigustest on seemnetega edasikantav herne-laikpõletik, mille vastu aitab seemnete puhtimine, vajadusel kasvuaegset haigustõrje.

Põlduba seemet kahjustavad oa-teramardika tõugud. Sertifitseeritud seemet ei ole lubatud müüa elusate mardikatega. Kahjuri vältimiseks tuleb kasutada puhast, kontrollitud seemet ning külvieelset puhtimist. Taimehaigustest on seemnetega edasikantav oa-laikpõletik ja šokolaadilaikus, mida aitab samuti tõrjuda seemnete puhtimine, vajadusel kasvutada kasvuaegset lisatöötlust.

Vältimaks kahjustajate levikut, tuleb jälgida, et libliköieliste põllud ei asetseks lähestikku nii ajaliselt kui ruumiliselt.

PÕLD-SOJAOA SEEMNEKASVATUS

Sojauba on Eestis suhteliselt uus kultuur ning tema kasvupind on veel väike, kuid kultuuri peetakse perspektiivikaks ning registreeritud on Eesti päriolu sojaosa sort Laulema.

Eelviljad

Sobivad on teraviljad. Raps ja rüps ei ole sobivad, kuna nendega kaasneb valgemädaniku edasikandumise oht.

Põllu valik ja harimine

Rohelise taimena on soja hulgast raskesti eraldatav liik aeduba (lehed on sarnased), kuid seemned on võimalik välja sorteerida.

Sojauba eelistab parasniisket, viljakamat, kiiresti soojenevat liivsavi- või savi-liivmulda. Mullaniiskuse suhtes on taim kasvu algul nõudlik, hiljem peab tänu tugevale juurestikule hästi vastu põuale. Muld ei tohi olla happelise reaktsiooniga, parim pH on 6,2–7,2 vahemikus, mis on sobiv mügarbakterite arenguks. Kuna Eesti muldades puudub looduslikult sojale sobiv bakteritüvi, tuleb külvi-eelselt seemet kindlasti töödelda mügarbakterpreparaadiga *Rhizobium japonicum*. Põllu pealmine 10 cm kiht tuleks harida peeneks.

Külvamine

Külvi-eelselt või selle ajal vajab sojauba põhiväetisega stardilämmastikku kuni 30 kg/ha. Vajadusel võib kasutada mikroelemente sisaldavat väetist. Külvata võiks soojenenud mulda, optimaalne on +10°C, mille juures tärkavad taimed kiiresti ja ühtlaselt. Soovitav külvisügavus on 3 cm (sügavama kui 5 cm külvi puhul väheneb tugevalt saagikus). Külvisenorm võiks olla kuni 60 idanevat seemet m²-le. Liiga tiheda külvi puhul ei moodustu kaunu.

Kahjustajad ja taimekaitse

Sojal on väga nõrk umbrohtude allasurumise võime, mistõttu tuleb põldu jälgida ja viia vajadusel umbrohutõrjet mitu korda läbi. Umbrohtusid on võimalik tõrjuda nii mehhaaniliselt (soja talub hästi äestamist) kui ka keemiliselt. Rohelise taimena on soja hulgast raskesti eraldatav liik temale sarnaste lehtedega aeduba, kuid seemned on võimalik välja sorteerida.

Kahjuritest tuleb jälgida herneöölase esinemist, mille tundemärgid on lehtedesse sisse söödud suured augud, tugeva kahjustuse puhul täiesti ära söödud ladvalehed ja kaunad. Kaitseks herneöölase vastu tuleb vajadusel põldu töödelda süsteemse preparaadiga.

Eesti lühikese sojaoa kasvatamise ajaloo jooksul ei ole veel täheldatud taimehaiguste esinemist, kuid seemnetega levivate haiguste (bakteriaalne lehepõletik, soja-varrevähk, pruun varremädanik ning juure ja varremädanik) vältimiseks viiakse seemneproovidele läbi laborianalüüs.

TALIRÜPSI SEEMNEKASVATUS

Eelviljad

Eelviljadeks sobivad teraviljad (talioder, talinisu) või rohumaad. Eelviljade valikule seab piirangu talirüpsi külviaja varasus, kui suviteraviljad ei pruugi veel koristatud olla. Kuna kaunviljadel ja talirüpsil on ühine haigus – valgemädanik, siis neid eelviljadeks ei soovita.

Põllu valik ja harimine

Seemnekasvatuseks sobiv põld peaks olema neutraalse või nõrgalt aluselise reaktsiooniga mullaga. Kõige paremini sobivad kasvatamiseks keskmise lõimisega liivsavi- ja saviliivmullad, mille pH on üle 6,5. Kui pH tase on 6,0 või alla selle, on vajalik muldade lupjamine.

Talirüpsile ei sobi liivased ega liigniisked maad. Kasvukoha valikul vältida põhjapoolseid metsaservi, kuna sinna jääb kevadel lumi pikemalt peale ning see võib taimikule halvasti mõjuda. Põld võiks olla väikese kaldega, et soodustada vihma- ja lumesulamist kiiremat äravalgumist. Põllul ei tohiks olla lohukohti, kuhu saab vesi koguneda, sest seisv vesi ja jääkoorik hävitavad rüpsitaimed üpris kiiresti. Seemnekasvatuses võiks vältida turvasmuldi, kuna nendel on oht, et taimiku sügisene vegetatiivne kasv on hästi tugev ja neid lopsakaid taimi kahjustavad kevadised külmad.

Künnipõhisel tootmisviisil peaks küünd olema tehtud vähemal kuu aega enne külvi, et muld saaks korralikult vajuda. Talirüps eelistab hästivajunud põhjaga mulda, mille pealne kiht (2–3 cm) on peeneks haritud. Tegemist on peene-seemnelise kultuuriga mille peajuur tungib sügavale. Minimeeritud harimisel ja otsekülvil pöörata tähelepanu eelvilja varise ja umbrohtude korralikule hävitamisele.

Külvamine

Külvi sügavus on parasniiske mulla puhul 2 cm, kuiva mulla ja kerge lõimise puhul 3 cm. Liiga sügavale külvatud seeme ei pruugi pinnale jõuda. Külvijärgne rullimine on seotud mõningase riskiga – kuna talirüpsi seeme idaneb väga kiiresti ja juba viie päeva pärast võib jõuda maapinnale, siis juhul kui külvijärgselt

tuleb tugev vihm mis tekitab mullale kooriku võib viia rullitud põllul taimede hukkumisele. Ning minnes taimi päästma äestades (kooriku purustamiseks) lõhume idandid ja uusi juurde ei kasva.

Talirüpsi optimaalseim külviaeg Eestis on kümnendast kuni kahekümnenda augustini. Pikaajalised katsed on näidanud, et hilisema külvi korral on talvekindlus on tunduvalt väiksem, põllule tekib palju tühikuid, kevadel jääb taimiku kasv kiduraks, taimedel kasvab vähe külgharusid ja saak jääb madalaks.

Kahjustajad

Haigustest kahjustavad talirüpsi enim valgemädanik ja ristõieliste kuivlaikus, kahjurputukatest varre-peitkärsakas. Umbrohtudest hinnatakse seemnepõldudel teiste ristõieliste kultuuride ja kollaka esinemist. Põldsinep, mis on probleemne suvirapsil, on talirüpsi põllult kergesti kõrvaldatav, kuna sügisel kasvu alustanud põldsinepi taimed hukkuvad talvel ning kevadel ei suuda tärkavad seemneumbrohud talirüpsiga kasvukiiruses võistelda.

Seemne kvaliteedinõuded (kõrrelised heintaimed)

Lüik	Kat.	Idan.	¹ Puhit.	Muude liikide seemned (maks. massi%)	Muude liikide seemnete sisaldus proovis tk (proovi suurus 50g)							
				Kokku	Sh ühte liiki	Sh hariilik orashein	põid-rebasesaba	Ühte liiki	sh tuulekaar	Mõrmi-meriobliikas)	Obliikas (v.a. väike ja hariilik orashein	Põid-rebasesaba
Roog-aruhein	C	80	95	1,5	1	0,5	0,3		0	0	5	
	SE, E			0,3				20			2	5
Punane aruhein	C	75	90	1,5	1	0,5	0,3		0	0	5	
	SE, E			0,3				20			2	5
Itaalia raihein	C	75	96	1,5	1	0,5	0,3		0	0	5	
	SE, E			0,3				20			2	5
Karjamaa-raihein	C	80	96	1,5	1	0,5	0,3		0	0	5	
	SE, E			0,3				20			2	5
Põldtimut	C	80	96	1,5	1	0,3	0,3		0	0	5	
	SE, E			0,3				20			1	1
Aasnurmiikas	C	75	85	2	1	0,3	0,3		0	0	2	
	SE, E			0,3				20			2	1

¹ Minimaalne idanevus (% puhtast seemnest)

² Minimaalne analüütiline puhtus (massiprotsenti)

Seemne kvaliteedinõuded (liikikoelised heintaimed, põldhernes, -uba, talirüps)

Liik	Kat.	Idan. % ¹	Kõvad seemne d ²	Puht. % ³	Muude liikide seemned (maks. massi%)			Muude liikide seemnete maksimaalne sisaldus proovis tk (proovi suurus 50g)					
					Kokku	Sh ühte liiki	Sh Mesikas liiki	Ühte liiki	sh tuulekaer	Oblikas (v.a. väike ja kõõrmerioblikas)	Mesikas	Põldrõigas	
Ida-kõitsehernes	C	60	40	97	2,0	1,5	0,3		0	0	10		
	SE, E				0,3			20			2	0	
Harilik lutsern	C	80	40	97	1,5	1,0	0,3		0	0	10		
	SE, E				0,3			20			3	0	
Roosa ristlik	C	80	20	97	1,5	1,0	0,3		0	0	10		
	SE, E				0,3			20			3	0	
Punane ristlik	C	80	20	97	1,5	1,0	0,3		0	0	10		
	SE, E				0,3			20			5	0	
Valge ristlik	C	80	40	97	1,5	1	0,3		0	0	10		
	SE, E				0,3			20			5	0	
Põldhernes	C1, C2	80		98	0,5	0,3	0,3		0	0	5		
	SE, E				0,3			20			2	0	
Põlduba	C	80	5	98	0,5	0,3	0,3		0	0	5		
	SE, E				0,3			20			2	0	
Tallirüps	C	85		98	0,3				0	0	5		10
	SE, E										2		
Põld-sojauba		80		98				4	0	0			

¹ Minimaalne idanenus (% puhtast seemnest)

² Maksimaalne kõvade seemnete sisaldus (% puhtast seemnest)

³ Minimaalne analüütiline puhtus (massiprotsent)

⁴ Teiste liikide seemnete maksimaalne kogus kokku 1000g suuruses proovis 5 tk